

ŘÍM VE STAROVĚKU (753 př. n. l. - 476 n. l.)

4. Řím v době dominátu (3. stol. – 476)

Samozřejmě, že bychom mohli pokračovat dál a toulat se obdobím principátu (raného císařství) a mluvit o dalších císařích, jakými byl např. Titus, který nechal kol. r. 80 otevřít v Římě Colosseum, tedy obrovský amfiteátr pro zápasy gladiátorů, do kterého se vešlo okolo 50 000 diváků, Traianus, za jehož vlády dosáhla Římská říše největší rozlohy, Hadrianus, který nařídil výstavbu hraničních zdí v Británii, Německu a Africe, nebo snad samotný filozof na trůně - Marcus Aurelius... Jenže naším cílem není naučit se úplně všechno, co dějiny obsahují! Nám spíš pomůže, porozhlédneme-li se v každé etapě po něčem zajímavějším, a tak si ji i obtiskneme do paměti. Pojdme se tedy ještě zastavit u několika císařů tzv. pozdního císařství (neboli dominátu).

Pojem „dominus“ znamená v latině „pán“ a jednoduše to znamená, že panovníci tohoto období měli, alespoň formálně, mnohem pevnější postavení než někdejší „principové“. Nechávali se v podstatě uctívat jako nějakí bohové. My už dnes z dějin víme, že jakmile si člověk začíná hrát na Boha, velice brzy skončí, vždyť vzpomeňme na loď, kterou „ani Bůh nepotopí (TITANIC), na panovníky, kteří budou jako Bůh vládnout zemi (ALEXANDR VELIKÝ, NAPOLEON BONAPARTE, ADOLF HITLER...). Jednoduše řečeno, tato kapitola je v historii našeho slavného Říma tou poslední. Pak se celá tisíciletí budou snažit národy staré římské impérium obnovit a musíme říct, že se jim to dodneška nepovedlo. Uvidíme, co přinese další doba. Osobně si myslím, že nás doba ještě nějakým velkým soustátím překvapí, ale ani to nebude historickou výjimkou a jednoho dne s velkým rachotem padne. Tak už to prostě v historii lidstva chodí, člověk je v některých věcech jakoby nepoučitelný.

Prvním císařem dominátu se stal někdy koncem 3. stol. Diocletianus. Jako první vidí, že toto obrovské území sám neudrží, a tak si přizval ještě další tři pomocníky. Rozšířil tedy vládu nad Římem z jednoho na čtyři panovníky (tzv. tetrarchie). Vypadalo to sice zajímavě, ale jakmile tento vcelku schopný císař ze svého postu po dvaceti letech odstoupil (protože sám dobu vládců předem limitoval), vypukly mezi zbývajícími vladaři drsné spory. Nikomu se totiž po skončení dvacetileté lhůty „do penze“ nechtělo. Prostě peníze jsou peníze! Marně Diocletianus svolával různé porady, trojice vladařů si nedala říct. A tak si musíme počkat, až všichni za různých okolností po nějakém tom čase zemřou.

Teprve pak se k moci dostane syn jednoho z nich, totiž Constantinus (neboli Konstantin), ale pozor, neplette si ho s misionářem Konstantinem, který po boku Metoděje přišel s novým jazykem a písmem na Velkou Moravu o 600 let později. I když zase na druhou stranu i tento císař měl s křesťanstvím cosi společného. Roku 313 (docela učešané datum, to by se dalo zapamatovat, ne?!) vydal listinu s názvem EDIKT MILÁNSKÝ. No a na tomhle papíře je napsáno, že od této chvíle je křesťanská víra v Římské říši povolena. Je to docela paradoxní rozhodnutí, vezmeme-li v potaz, že právě tento panovník uctíval kdejakého bůžka a koneckonců za boha se přece v tomto období automaticky nechával jmenovat i on sám.

Ale pojdme dál! Tak tenhle Konstantin si uvědomil jednu docela převratnou věc! Řím je sice moc hezké a velkolepé město (a přece jen, po tom Neronově ohničku už je zase docela zrekonstruované), ale z hlediska vojenství má naprosto neefektivní polohu. Vždycky trvá docela dlouho, než se odsud císař dopraví kamsi k východním hranicím říše (tedy až k dávné řece Eufrat), aby si to rozdál s nějakými nájezdníky (a že jich v poslední době přibývalo!). A pokud se něco semlelo na úplně opačném konci impéria (třeba u Rýna), pak ta cesta nebyla snazší. Prostě hory jsou hory a Itálie jednou provždy zůstane zastrčená moc na tom svém jižním „obuvnickém“ poloostrově.

Císař tedy hledá lepší strategické místo, aby založil nový Řím (rozumím tím město, nikoli říši, to by asi nezvládl). A tím místěčkem je strategicky ležící Bospor (průliv mezi Evropou a Asií). Nově vybudované město pojmenoval podle své maličkosti, totiž Konstantinopolis (jak krásně řecky tento název římského města zní).

Několikrát jsem už naznačil, že Řím má stále větší problémy s nájezdníky. Na scénu totiž vstupují nejrůznější kmeny Germánů a také tzv. Hunové v čele s Attilou. Už císař Hadrianus v období principátu tušil, proč Řím potřebuje obranné valy. Jenže čím více prostupujeme obdobím dominátu, tím více vidíme, jak tohle impérium slábne. Když Konstantin založil druhé římské centrum, celá mocnost se rozpadla na dvě poloviny (východní a západní). A tím pádem už to mají nájezdnické tábory mnohem jednodušší než tenkrát Punové.

A tak uzavřeme tuto kapitolu tím, že posledním císařem Západorímské říše byl muž, který nostalgicky nesl jméno prvního římského krále. Jmenoval se Romulus a byl sesazen r. 476 jedním z germánských vojevůdců (Odoakarem), který ho pro jeho mladý věk ušetřil a poslal pouze na jakýsi venkovský statek.

Východořímská říše se svým Konstantinopolem existuje dál, i když se pro ni během času už vžije jiné označení – Byzantská říše. Jenže to už bude o něčem jiném. Město Řím padlo a jeho pád byl veliký, skončila nám tím totiž celá etapa starověku. Pamatujte si tedy určitě rok 476, protože tam se láme celá epocha.